

Itä-Suomen yliopiston opiskelijoiden näkemyksiä kansainvälistymisestä – vaihtokeskeisyydestä oppimiskeskeisyyteen?

Kirsi Konttinen

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke
toukokuu 2013
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Konttinen, Kirsi

Itä-Suomen yliopiston opiskelijoiden näkemyksiä kansainvälistymisestä - vaihtokeskeisyydestä oppimiskeskeisyyteen?

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 25 sivua + 9 liitesivua
toukokuu 2013

Yliopistojen strategioissa ja juhlapuheissa korostetaan kansainvälisyyttä. Tässä kehittämishankkeessa haluttiin saada käsitys siitä, miten riviopiskelija suhtautuu kansainvälistymiseen ja kuinka yliopiston kansainvälistä toimintaa voitaisiin kehittää näiden tietojen pohjalta. Aineistona käytettiin Itä-Suomen yliopiston ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden kirjoittamia minikansainvälistymissuunnitelmia (N=53). Aineistosta käy selville, mitä kansainvälistyminen tarkoittaa opiskelijoille, millaisia kansainvälistymisen vahvuuksia, heikkouksia ja esteitä he tunnistavat.

Yksi kehittämishankkeen keskeisimpiä tuloksia on, että yliopiston kansainvälinen toiminta näyttäytyy opiskelijoille hyvin vaihtokeskeisenä. Kotikansainvälistymisen mahdollisuudet näyttävät jäävän vähälle huomiolle. Akateemisen opiskelun taidot –opintojakson kansainvälistymisosaamista voitaisiin kehittää niin, että keskityttäisiin kotikansainvälistymismahdollisuuksiin ja otettaisiin lähtökohdaksi opiskelijan omat kansainväliset kokemukset.

Itä-Suomen yliopiston kansainvälistä toimintaa voitaisiin kehittää määrittelemällä kuhunkin tutkinto-ohjelmaan kansainvälisen osaamisen tavoitteet ja varmistamalla, että opetussuunnitelmat ja henkilökohtaiset opintosuunnitelmat mahdollistavat opiskelijoille näiden tavoitteiden saavuttamisen. Lisäksi kotikansainvälistymisen mahdollisuudet tulisi tuoda paremmin esille kaikille yliopisto-opiskelijoille.

Vaihtoon lähtemiseen liittyvää epävarmuutta voitaisiin vähentää suunnittelemalla vaihdot paremmin joka tasolla (yliopistotasolla, opetussuunnitelmissa ja henkilökohtaisissa opintosuunnitelmissa). Esimerkiksi partneriyliopistojen opetustarjonnan soveltuvuutta Itä-Suomen yliopiston tutkintoihin olisi syytä kartoittaa järjestelmällisemmin.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	YLIOPISTON KANSAINVÄLINEN STRATEGIA.....	5
3	KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN.....	8
	3.1 Akateemisen opiskelun taidot -opintojakso	8
	3.2 AOT-opintojakson kansainvälisyysosuus	9
	3.3 Opiskelijoiden minikansainvälistymisminisuunnitelmat aineistona ...	10
4	OPISKELIJOIDEN KANSAINVÄLISTYMINEN	12
	4.1 Opiskelijoiden suhtautuminen kansainvälistymiseen.....	12
	4.2 Kansainvälistymisen esteet.....	15
	4.3 Opiskelijoiden kansainvälistymisvahvuudet	17
	4.4 Opiskelijoiden kansainvälistymisen kehittämiskohteet	19
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	20
	5.1 Akateemisen opiskelun taidot -opintojakson kansainvälisyysosuuden kehittäminen	20
	5.2 Yliopiston kansainvälisen toiminnan kehittäminen	21
	LÄHTEET	24
	LIITTEET	26

1 JOHDANTO

Jokainen yliopisto sanoo nykyään olevansa kansainvälinen. Strategiat ja juhlapuheet korostavat kansainvälisyyttä. Opiskelijan näkökulmasta kansainvälistyminen näyttää hyvin erilaiselta kuin strategioissa.

Tämän kehittämishankkeen aluksi tutustutaan lyhyesti opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiaan ja Itä-Suomen yliopiston strategiaan ja kansainväliseen ohjelmaan. Varsinaisena aineistona on kuitenkin Itä-Suomen yliopisto-opiskelijoiden kirjoittamat minikansainvälistymissuunnitelmat. Opiskelijat kirjoittivat suunnitelmansa osana Akateemisen opiskelun taidot –opintojaksoa.

Kehittämishankkeen tavoitteena on saada käsitystä siitä, miten opiskelijat suhtautuvat kansainvälistymiseen, mitä kansainvälistyminen opintojen aikana heille tarkoittaa, millaisia kansainvälistymisen vahvuuksia, heikkouksia ja esteitä he tunnistavat.

Strategioiden, opiskelijoiden näkemysten ja oman työkokemukseni pohjalta esitän lopuksi muutamia kehittämisideoita Akateemisen opiskelun taidot –opintojakson kansainvälisyysosioon ja Itä-Suomen yliopiston kansainvälisen toiminnan kehittämiseksi.

Tämä kehittämishanke ei ole tieteellinen tutkimus. Tutkimusaineiston olen pyrkinyt analysoimaan niin neutraalisti kuin mahdollista. Analyysia ei kuitenkaan ole tehty niin yksityiskohtaisesti kuin tieteellisessä tutkimuksessa tehtäisiin. Kaiken kaikkiaan tämä kehittämishanke, ja varsinkin sen kehittämis ehdotukset, perustuvat suurelta osin omiin subjektiivisiin näkemyksiini.

2 YLIOPISTON KANSAINVÄLINEN STRATEGIA

Opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009–2015 (2009) määrittelee korkeakoulujen kansainvälistymiselle viisi päätavoitetta: 1. aidosti kansainvälinen korkeakouluuyhteisö, 2. korkeakoulujen laadun ja vetovoiman lisääminen, 3. osaamisen viennin edistäminen, 4. monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen ja 5. globaalin vastuun edistäminen. Koska nämä viisi on asetettu tavoitteeksi, eivät ne ole vielä toteutuneet.

Tässä yhteydessä mielenkiintoisin tavoite on ensimmäinen, ”aidosti kansainvälinen korkeakouluuyhteisö”. Strategian mukaan ”aidosti kansainvälisessä korkeakouluuyhteisössä kaikilla opiskelijoilla, opettajilla, tutkijoilla ja henkilökunnan jäsenillä on mahdollisuus saavuttaa valmiudet kansainväliseen yhteistyöhön ja osallistua korkeakoulun kansainväliseen toimintaan” (Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009, 28). Kansainvälisyys ja valmiudet kansainväliseen yhteistyöhön koskevat siis koko yliopistoyhteisöä, kaikkia opiskelijoita ja henkilökunnan jäseniä.

Mielestäni aidosti kansainvälisen korkeakouluuyhteisön voisi tunnistaa vaikkapa siitä, että kaikkien työntekijöiden toimenkuvaan kuuluu luonnollisena osana jotakin kansainvälistä. Esimerkiksi kaikki – virastomestarista professoriin ja opiskelijaravintolan työntekijästä atk-suunnittelijaan – neuvovat kansainvälistä opiskelijaa siinä missä suomalaistakin. Toinen tunnusmerkki voisi olla jokaiseen opetussuunnitelmaan sisältyvät määritelmät siitä, millaista kansainvälistä osaamista tutkinnon suorittajalla on.

Itä-Suomen yliopiston strategiastakin (2010) käy selväksi, että kansainvälisyyttä pidetään tärkeänä. Strategian ensimmäinen luku on omistettu kansainvälistymiselle ja lisäksi kansainvälistyminen mainitaan jokaisessa strategian viidessä luvussa. Kansainvälistyminen korostuu myös Itä-Suomen yliopiston visiossa ja missiossa.

Yliopiston strategiassa todetaan, että yliopiston vahvuusaloilla tehtävä tutkimus on kansainvälisesti korkeatasoista ja koulutus on laadukasta ja monipuolista. Myös laatu ja kansainvälisyys liitetään strategiassa yhteen: ”Yliopisto varmistaa

tutkimuksen ja opetuksen korkean tason toimimalla osana kansainvälistä tiedeyhteisöä” (2010, 8). Strategiassa todetaan, että uusia kansainvälistymisen toimintatapoja ja keinoja edistetään aktiivisesti. Esimerkkeinä näistä keinoista mainitaan koulutus- ja tutkimustoiminta etäkampuksilla, yhteistyö ulkomaisten toimijoiden kanssa Suomessa, tilauskoulutus ja maksullinen tutkintoon johtava koulutus.

Itä-Suomen yliopiston kansainvälisen ohjelman 2012–2015 tavoitteet on otettu suoraan opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiasta. Käytännön toimenpiteitäkin on listattu, esimerkiksi: ”Sisällytetään pakollinen kansainvälistymistä tukeva osio perustutkintoihin.” (2010, 9). Ohjelmassa ei kuitenkaan tarkemmin selvitetä sitä, mitä tällä tarkoitetaan eikä sitä, kuka hoitaa asian ja millä aikataululla. Kotikansainvälistymistä tai opiskelijan kansainvälisiä valmiuksia Itä-Suomen yliopiston kansainvälisessä ohjelmassa ei mainita.

Opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa (2009, 18) määritellään kansainvälisyyden perustaidot, joita toiminta kansainvälistyvässä työelämässä edellyttää kaikilta korkeakoulututkinnon suorittaneilta. Niitä ovat vuorovaikutustaidot, hyvä kielitaito ja monipuolinen kulttuurinen osaaminen. Myös Itä-Suomen yliopiston opiskelijat tunnistivat näitä samoja taitoja omissa pohdinnoissaan (ks. 4.3.).

Ministeriön strategian mukaan opiskelijan kansainvälisiä valmiuksia tulisi vahvistaa ”hyvin toteutetuilla liikkuvuusjaksoilla ulkomailla ja laadukkaalla kansainvälisiä elementtejä sisältävällä opetustarjonnalla kotimaassa”. Tämä näkemys korostaa vaihtoon lähtemistä mutta siinä on kuitenkin mukana myös kotikansainvälistyminen.

Lisäksi strategiassa todetaan, että ”kansainvälisten valmiuksien luominen otetaan järjestelmällisesti huomioon opintojen suunnittelussa kaikilla tasoilla” (Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009, 28). Kansainvälisiä valmiuksiaahan olivat vuorovaikutustaidot, hyvä kielitaito ja monipuolinen kulttuurinen osaaminen. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että tästä määritelmästä puuttuvat ainakin alakohdittaiset kansainvälistymisvalmiudet.

Ministeriön strategiassa todetaan, että kansainvälisten valmiuksien kehittämistä ja opiskelijavaihdolta edellytetään suunnitelmallisuutta. Kansainvälisen toiminnan keskeinen ongelma on systemaattisuuden ja suunnitelmallisuuden puute (Garam 2012b, 4). Ehkäpä olemme opiskelijaliikkuvuudessa keskittyneet enemmän määrien lisäämiseen kuin parantamaan vaihtojen suunnitelmallisuutta ja laatua. Suunnitelmallisuutta kaivattaisiin useilla eri tasoilla: partneriyliopistojen valinnassa, opetussuunnitelmissa ja henkilökohtaisissa opintosuunnitelmissa (HOPS). Partneriyliopistojen valinnassa tulisi kiinnittää enemmän huomiota opetustarjontaan ja sen soveltuvuuteen opiskelijoillemme. Opetussuunnitelmissa kansainvälistyminen tulisi ottaa paremmin huomioon. Ensiksi koulutusohjelmien tulisi määritellä kansainvälistymisvalmiudet, jotka valmistuvalla opiskelijalla tulee olla ja toiseksi koulutusohjelmat tulisi rakentaa niin, että jokainen opiskelija saa nämä valmiudet. HOPSissa nämä valmiudet viedään henkilökohtaiselle tasolle. HOPSissa opiskelija voi myös valita itselleen sopivat tavat hankkia tarvittavat kansainvälisyysvalmiudet.

Ministeriön kansainvälistymisstrategia korostaa, että liikkuvuutta lisätään (2009, 28) ja peruslähtökohtana on vähintään kolmen kuukauden mittainen vaihtop opiskelu tai harjoittelu. Harjoittelujaksot ovat erityisen tärkeitä aloilla, joissa perinteistä opiskeluvaihtoa on vähän. Strategiassa (2009, 29) toki mainitaan myös kotikansainvälistyminen mutta se on selkeästi toissijainen vaihtoehto. (Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009.)

Omien kokemusteni ja tämän kehittämishankkeen aineiston perusteella opiskelijoiden kansainvälistäminen Itä-Suomen yliopistossa on hyvin vaihtopainotteista. Ongelmana tässä on, että kaikki eivät voi tai halua lähteä vaihtoon. Suomalaisista yliopisto-opiskelijoista noin joka neljäs lähtee vaihtoon ja Itä-Suomen yliopistossa tämä luku on vielä huomattavasti pienempi (Garam 2012a, 8). Vain noin 10 %¹ Itä-Suomen yliopiston opiskelijoista lähtee vaihtoon. Mikäli katsotaan että, jokaisella tutkinnon suorittaneella tulisi olla kansainvälisiä valmiuksia, ei opiskelijavaihto voi luonnollisestikaan olla ainoa tapa hankkia niitä. Koska vaihtoon lähtevien määrä on niin pieni, pitäisi kotikansainvälistymisen mahdollisuuksia tuoda enemmän esille.

¹ Prosenttiluku on saatu suhteuttamalla vaihtoon lähtevien opiskelijoiden vuosittainen määrä (n. 300) vuosittaiseen sisäänottoon (n. 3000).

3 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Akateemisen opiskelun taidot -opintojakso

Akateemisen opiskelun taidot -opintojakso (AOT, 2 op) on ollut Itä-Suomen yliopiston opetusohjelmassa vuodesta 2007 asti. Syksyllä 2012 opintojakso ei ollut pakollinen yhdessäkään koulutusohjelmassa. Se on lähinnä ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille suunnattu kurssi mutta toki vanhemmatkin opiskelijat voivat osallistua. Vuosittain 20–50 opiskelijaa on suorittanut tämän opintojakson.

Opintojakson koordinaattori Niina Räsänen (2011) on tehnyt opintojaksosta opettajan pedagogisten opintojen kehittämishankkeen ”Oppimista oppimassa - opiskelutaito-opintojakson kehittäminen Itä-Suomen yliopistossa” Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Akateemisen opiskelun taidot -opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijoiden akateemisten opintojen vaatimia taitoja ja tietoja. Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa: 1) suunnitella ja aikatauluttaa opiskeluaan ja asettaa sille tavoitteita 2) tunnistaa oman oppimistyylinsä ja käyttää hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä 3) tunnistaa kehityskohteita omassa opiskelussaan 4) toimia eettisten ohjeiden mukaan akateemisessa tiedeyhteisössä 5) tiedostaa ja hallita opiskelutilanteisiin liittyviä stressikokemuksia 6) käyttää verkkotyökaluja opiskeluidensa tukena ja toimia Moodle-oppimisympäristössä 7) halutessaan hyödyntää kansainvälistymismahdollisuuksia 8) määritellä työelämään liittyviä mielenkiinnonkohteita ja vahvuuksia sekä tiedostaa oman alan työllistymismahdollisuuksia. (Itä-Suomen yliopiston opiskelijatietojärjestelmä Weboodi).

AOT-opintojaksolla tutustutaan erilaisiin oppimistyyliin ja -tekniikoihin, akateemiseen opiskeluun ja tiedeyhteisöön sekä opiskelun tekniseen ympäristöön (Moodle, tieto- ja viestintätekniikan työkalut). Lisäksi omien opintojen suunnittelu, stressinhallinta, oman oppimisen arviointi ja kehittäminen, opiskelijan kansainvälisyys sekä opintojen työelämänäkökulma tulevat tutuksi. (Itä-Suomen yliopiston opiskelijatietojärjestelmä Weboodi).

Opintojakso koostuu luennoista, harjoituksista ja verkossa tehtävistä oppimistehtävistä, jotka ovat haastatteluja, kirjallisia tehtäviä, ryhmätöitä ja itsenäisiä tehtäviä. Opintojakso suoritetaan osittain verkko-opiskeluna, jolloin osa opetuksesta toteutetaan oppimistehtävinä Moodle-verkkoympäristössä. Osa lähiopetuksesta on mikroloukissa tehtäviä harjoituksia. Harjoituksiin osallistuminen on pakollista. Kaikkiin luentoihin ja harjoituksiin on mahdollista osallistua myös etäyhteyden kautta. (Itä-Suomen yliopiston opiskelijatietojärjestelmä Weboodi).

3.2 AOT-opintojakson kansainvälisyysosuus

Kuten edellä olevasta opintojaksokuvauksesta voi päätellä, kansainvälistyminen on hyvin pieni osa Akateemisen opiskelun taidot -opintojaksoa. Kansainvälisyysosuuteen kuuluu yksi kahden tunnin luento ja lisäksi verkkokeskustelua. Aiempina vuosina Akateemisen opiskelun taidot -opintojakson kansainvälisyysosuus käsitteli lähinnä vaihtoon lähtemistä. Kansainvälisyysluento esitteli vaihtoon lähtömahdollisuuksia ja verkkokeskustelussa pohdittiin, miksi vaihtoon kannattaisi tai ei kannattaisi lähteä. Vaihtopainotteinen ajattelu on siis näkynyt myös tällä opintojaksolla.

Sittemmin kansainvälisyysosuutta on kehitetty niin, että kansainvälistymistä käsitellään laajemmin. Kansainvälisyyslennolla 15.11.2012 käsiteltiin kansainvälistä osaamista ja kulttuurienvälisen viestinnän peruskäsitteitä (liite 1). Tarkoitus oli myös lyhyesti käydä läpi vaihtoon lähtömahdollisuudet mutta siihen ei juuri jäänyt aikaa. Vaihtoon lähtömahdollisuuksista pidetään säännöllisesti omia info-tilaisuuksiaan, joten mielestäni tällä kurssilla olisi hyödyllisempää keskittyä kansainvälisyysmahdollisuuksiin ja oppimiseen.

Kotikansainvälistymismahdollisuuksia sen sijaan olisi hyvä pohtia jatkossa laajemminkin tällä opintojaksolla. Kun niitä pohdittaisiin yhdessä, opiskelijat voisivat saada käytännönläheisiä, innostavia kotikansainvälistymisvinkkejä.

Luennon jälkeen 15.–18.11.2012 käydyn verkkokeskustelun teemat olivat: 1. Mikä kansainvälistymisessä on mielestäsi parasta, 2. Mikä kansainvälistymisessä on mielestäsi vaikeaa ja 3. Miten aiot kehittää omia kansainvälistymisvaihtoehtiasi opintojen aikana (liite 3). Verkkokeskustelun tarkoitus oli saada opis-

kelija pohtimaan omia kansainvälisyyskokemuksiaan ja omaa suhdettaan kansainvälistymiseen.

Verkkokeskustelun jälkeen 18. – 20.11.2012 opiskelijat kirjoittivat oman minikansainvälistymissuunnitelmansa ja palauttivat sen Moodleen. Opiskelijoiden verkkokeskustelussa ja minikansainvälistymissuunnitelmissa vaihtopainotteisuus näkyi selvästi. Mikäli opiskelija näkee vaihtoon lähtemisen ainoana kansainvälistymismahdollisuutena tai kansainvälistymisen ainoastaan vaihtoon lähtemisenä, saattaa moni mielenkiintoinen kansainvälistymismahdollisuus jäädä käyttämättä.

Mielestäni Akateemisen opiskelun taidot –opintojakson kansainvälisyysosion perimmäinen tarkoitus on saada opiskelijat pohtimaan omaa kansainvälistymistään ja sitä, miten he aikovat pitää yllä ja hankkia lisää kansainvälistä osaamista opintojen aikana. Missään nimessä ei ole tarkoitus, että jokaisen opiskelijan pitäisi lähteä vaihtoon. Sen sijaan jokaisella tulisi olla tietyt kansainvälisyysvalmiudet tutkinnon saatuaan. Olisi siis tärkeää, että jokainen opiskelija löytäisi itselleen sopivimmat tavat hankkia näitä valmiuksia eli kansainvälistyä.

3.3 Opiskelijoiden minikansainvälistymissuunnitelmat aineistona

Akateemisen opiskelun taidot –opintojakson kansainvälisyysosion lopputehtävänä opiskelijat siis kirjoittivat minikansainvälistymissuunnitelman. Suunnitelmat kirjoitettiin tänä vuonna ensimmäistä kertaa, aikaisempina vuosina niitä ei ole kirjoitettu. Ohjeistuksessa opiskelijoita kehoitettiin pohtimaan kiinnostaako kansainvälisyys ja miksi, mitkä ovat opiskelijan omat kv-vahvuudet, missä asioissa opiskelijan pitäisi parantaa omaa kv-osaamistaan ja miten opiskelija aikoo kehittää omaa kv-osaamistaan opintojensa aikana.

Määräaikaan mennessä palautui 53 minisuunnitelmaa, jotka muodostavat tämän kehittämishankkeen empiirisen aineiston. Tavoitteena oli, että opiskelijat voisivat päästä kansainvälisyyspohdinnoissaan hieman syvemmälle kuin verkkokeskustelussa.

Ohjeistaessani opiskelijoita kirjoittamaan minikansainvälistymissuunnitelmat, en vielä tiennyt käyttäväni niitä kehittämishankkeeni aineistona. Alun perin ajattelin haastatella vaihdosta palanneita opiskelijoita mutta sitten huomasin, että minulla on valmiina 53 minikansainvälistymissuunnitelmaa, joita voisin käyttää aineistona. Aineisto on siis ainakin siinä mielessä autenttista, että kehittämishankkeeni ei ole vaikuttanut tehtävän antoon.

Koska idea aineiston käyttämisestä syntyi jälkikäteen, jouduin kysymään opintojakson vastuuhenkilöltä ja opiskelijoilta luvan minikansainvälistymissuunnitelmiensa käyttämiseen kehittämishankkeeni aineistona jälkikäteen Moodlen ja WebOodin kautta sähköpostitse (liite 2). Yksikään opiskelija ei kieltänyt suunnitelmansa käyttöä.

Valitsin aineiston siksi, että sen avulla on mahdollista lisätä ymmärrystä siitä, miten ”riviopiskelija” kokee kansainvälistymisen. Kansainvälistyminen on vain hyvin pieni osa tätä opintojaksoa, joten voi perustellusti olettaa, että tämä teema ei ole ollut olennaisesti vaikuttamassa siihen, osallistuuko opiskelija kurssille vai ei.

Minulle on oman ohjaustyöni kautta muodostunut melko hyvä käsitys vaihtoon lähdössä olevan ja vaihdosta palaavan opiskelijan kansainvälistymiskokemuksista. Tosiasia kuitenkin on, Itä-Suomen yliopistosta vaihtoon lähtee vain noin 10 % opiskelijoista. Vaihto-opiskelijan näkemykset ja kokemukset eivät kuitenkaan edusta ”riviopiskelijan” näkemyksiä. Tämän aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että vaihtoon lähtijä on riviopiskelijaa rohkeampi ja aktiivisempi. Eräs riviopiskelija kirjoittikin: *”Nostan vaihtoon lähtijöille hattua.”*

Tämän aineiston opiskelijat edustavat kaikkia tiedekuntia (taulukko 1) ja aloja laajasti hammaslääketieteestä ruotsin kieleen ja metsätieteestä julkisoikeuteen. Eniten osallistujissa oli luonnontieteilijöitä ja yhteiskuntatieteilijöitä. Kauppatieteilijät puuttuvat tästä aineistosta. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta opiskelijat ovat ensimmäiseltä vuosikurssilta.

TAULUKKO 1. Minikansainvälistymissuunnitelmat kirjoittaneiden opiskelijoiden tiedekunta (N=53)

opiskelijan tiedekunta	lukumäärä
filosofinen tiedekunta	9
yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta	12
luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta	22
terveystieteiden tiedekunta	10
yhteensä	53

4 OPISKELIJOIDEN KANSAINVÄLISTYMINEN

4.1 Opiskelijoiden suhtautuminen kansainvälistymiseen

Analysoin opiskelijoiden suhtautumista kansainvälistymiseen heidän kirjoittamiensa minikansainvälistymissuunnitelmien perusteella. Opiskelijoita oli ohjeistettu kirjoittamaan noin sivun mittainen suunnitelma, jossa he pohtivat mm. kiinnostaako kansainvälistyminen ja miksi. Suurin osa kirjoittajista oli noudattanut ohjepituutta mutta joukossa oli muutama tosi lyhytkin minikansainvälistymissuunnitelma. Lyhin suunnitelma oli viisi riviä. Kirjoitelman pituus ei tietysti välttämättä kerro koko totuutta mutta lyhimmistä suunnitelmista huomasin selvästi, että kansainvälisyys ei ole kiinnostanut kirjoittajaa lainkaan.

Aineiston perusteella ryhmittelin opiskelijat innostuneisiin (N=17), sallijoihin (N=13), työelämähyötyä korostaviin (N=9), käytännön toimintaa korostaviin (N=8), ei-kiinnostuneisiin (N=4) ja oppimista korostaviin (N=2) (taulukko 2).

Aineiston luotettavuutta pohdittaessa on otettava huomioon myös tilanne, joka on vaikuttanut kirjoittajiin. Joillekin opiskelijoille minikansainvälistymissuunnitelman tekeminen saattoi olla yksi ”pakkopulla” muiden joukossa, jotta opintojakson saa suoritettua. Toisaalta koko kansainvälisyysosiossa sisäänrakennettuna oletuksena on, että opiskelijat ovat – tai heidän ainakin pitäisi olla – jollain tavoin kiinnostuneita kansainvälistymisestä. Kirjoittajat ovat siis saattaneet liioitella omaa kiinnostustaan, koska ajattelevat, että tätä heiltä odotetaan. Tehtä-

vänanto on olennaisesti vaikuttanut tähän ryhmittelyyn, sillä esimerkiksi käytännön toimintaa korostavat ovat seuranneet tehtävänannon ohjeita tarkasti.

Ne neljä opiskelijaa, jotka uskalsivat suunnitelmassaan suoraan ilmoittaa, etteivät ole ollenkaan kiinnostuneita kansainvälistymisestä, ovat mielestäni ihailtavan rehellisiä ja rohkeita. Yksi heistä toteaa ykskantaan: *”Ei kiinnosta, ei ole koskaan kiinnostanut, ei matkustelu eikä ihmiset.”* Ja toinen taas: *”Minulla ei ole tarvetta kehittää kansainvälisyyttä, koska en ole lähdössä vaihtoon.”* Kansainvälisyysvalmiuksia ei ymmärtääkseni opiskeluaikana kehitetä vaihtoa vaan elämää varten.

Kaikki eivät tietenkään voikaan olla kansainvälistymisestä kiinnostuneita mutta siitä huolimatta kaikilla yliopistotutkinnon suorittaneilla tulisi kuitenkin olla jonkinlaiset kansainväliset valmiudet. Jatkossa olisikin syytä pohtia tarkemmin, miten nämä ei-kiinnostuneet otetaan AOT –opintojaksolla paremmin huomioon.

Sen sijaan innostunut-ryhmän (17 opiskelijaa) kirjoitukset ja ennen kaikkea heidän kuvaamansa kansainväliset kokemukset osoittavat jo todellista kiinnostusta. Monilla tämän ryhmän opiskelijoista oli jo vaihtokokemusta tai kotikansainvälistymiskokemusta. Esimerkiksi: *”AMK-vaihdosta sain hurjasti itsevarmuutta. Sen reissun ansiosta rohkaistuin olemaan se ihminen, joka nykyään olen. Haluan uudelleen vaihtoon.”* Heidän vastauksistaan tuli selväksi asia, jonka olen työssäni huomannut: kansainvälisyyskokemukset kasaantuvat samoille opiskelijoille.

Tällä ryhmällä oli myös hyviä ideoita kansainvälisen osaamisen vahvistamiseen kotikansainvälistymisen menetelmin: osallistua vierailuluennoilta, käyttää vieraskielistä lähdemateriaalia, tehdä pro gradu kansainvälisestä aiheesta, uusiin ihmisiin ja omaan alaan tutustuminen netin kautta, englanninkieliseen maisteriohjelmaan hakeutuminen ja *”kielen ujuttaminen arkeen”*. Olisi syytä pohtia, voisiko näitä kotikansainvälistymisen konsteja ottaa jatkossa enemmän mukaan AOTin kansainvälisyysosioon.

Kansainvälistymisestä innostuneet opiskelijat näkivät kansainvälistymisen yleensä melko laajasti, siis opiskelijavaihtoa laajempaan asiana. Tosin useim-

mat opiskelijat tässäkin ryhmässä näkivät kansainvälistymisen lähinnä hyöty-
mistarkoituksessa mutta muutamilla oli mukana globaalikysymykset ja kahdella
opiskelijalla jopa auttaminen ja ihmisoikeusrikkomukset. Tässä esimerkki: *"Kansainvälisyys antaa myös edellytykset oman kulttuurisen identiteetin määrittämiseen. Kurjuus on myös globaalia, joten niin on myös henkilökohtainen auttamisen haluni."*

Salliva-ryhmä sai nimensä siitä, että he suovat mielellään kansainvälistymisen muille mutta eivät koe sitä omaksi asiakseen. Eräs heistä totesi: *"Kansainvälisyys on ideana hyvä, halukkaat pääsevät vaihtoon."* Tästä käy selväksi, että kirjoittaja ei koe kansainvälistymisen koskevan häntä. Tästä toteamuksesta käy ilmi myös se, että opiskelija näkee kansainvälistymisen lähinnä vaihtoon lähtemisenä.

Työelämähyötyä korostavat ilmaisivat olevansa kiinnostuneita kansainvälistymisestä ennen kaikkea sen vuoksi, että siitä on hyötyä tulevassa työelämässä. Käytännön toimintaa korostavien opiskelijoiden suunnitelmat käsittivät enimmäkseen käytännön toimia kansainvälisen kokemuksen kartuttamiseksi, eivät niinkään laajempaa tai syvällisempää pohdintaa. Minikansainvälistymissuunnitelman ohjeissa toki kehotetaankin miettimään käytännön toimia, joten siinä mielessä nämä kirjoittajat olivat laatineet suunnitelmansa ohjeiden mukaan.

Oli hienoa, että aineistossa oli kaksi opiskelijaa, jotka näkivät kansainvälistymisen yhtenä tapana oppia. Toinen heistä toteaa: *"Tärkeintä on uuden oppiminen ja oivaltaminen."* He ovat mielestäni asian ytimessä. Kansainvälistyminen tai vaihtoon lähteminen ei pitäisi olla itsetarkoitus vaan ymmärtääkseni yksittäisen opiskelijan kohdalla kansainvälistymisen tarkoitus on nimenomaan oppiminen ja kehittyminen, ihmisenä kasvaminen.

TAULUKKO 2. Opiskelijoiden suhtautuminen kansainvälistymiseen (N=53)

suhtautuminen	lukumäärä
innostunut	17
salliva	13
työelämähyötyä korostava	9
käytännön toimintaa korostava	8
ei kiinnostunut	4
oppimista korostava	2
YHTEENSÄ	53

4.2 Kansainvälistymisen esteet

Vaikka minikansainvälistymissuunnitelman tehtävänannossa ei erikseen ohjeistettu opiskelijoita mainitsemaan kansainvälistymisen esteitä, toi 33 opiskelijaa omat esteensä esille suunnitelmassaan. Jotkut opiskelijat mainitsivat useampia esteitä, joten kaikkiaan kansainvälistymisen esteitä listattiin 50 (taulukko 3).

Kansainvälistymisen esteissäkin vaihtoon lähteminen tuntuu painottuvan eli useissa tapauksissa opiskelijat ovat maininneet tässä vaihtoon lähtemisen esteitä. Varsinkin tähdellä (*) merkityt esteet eli perhe, taloudelliset seikat ja opintojen hidastumien ovat tässä aineistossa vaihtoon lähtemisen esteitä. Hyvin samansuuntaisia vaihdon esteitä tuli esille myös pohjoismaisessa selvityshankkeessa, jossa CIMO (2013, 4) oli mukana. Etäopiskelu eli opiskelijan asuminen muualla kuin opiskelupaikkakunnalla vaikeuttaa puolestaan enemmän kotikansainvälistymiseen osallistumista kuin vaihtoon lähtemistä.

Yleisimpänä kansainvälistymisen esteenä oli 12 opiskelijan mainitsemat perhesyyt (yleisemmin lapset, mutta kahdessa tapauksessa myös avopuoliso ja koira). On selvää, että perheellisten ja usein vielä työssäkäyvienkin opiskelijoiden on vaikea lähteä vaihtoon, etenkin kun opetus- ja kulttuuriministeriö sekä useat vaihto-ohjelmat edellyttävät vaihdon kestävän vähintään 3 kuukautta. Perheelliset ja työssäkäyvät opiskelijat voisivat hyötyä kotikansainvälistymismahdollisuuksista (esimerkiksi Finnish Friend –toiminta) tai lyhyemmistä vaihtomahdollisuuksista (esimerkiksi intensiivikurssit).

Tässä aineistossa merkittäväksi kansainvälistymisen esteeksi näytti nousevan kiinnostuksen puute, jonka mainitsi 10 opiskelijaa. Tähän ryhmään sisällytin myös opiskelijat, jotka eivät kokeneet kansainvälistymistä tarpeellisena. Eräs tähän ryhmään kuuluva opiskelija totesi: ”Kotikansainvälistyminen ei kiinnosta, sosiaalisia kontakteja ja tekemistä riittää muutenkin” ja toinen taas huomauttaa opiskelun olevan vaativaa kotioloissakin, joten hän ei halua ajatellakaan vaihtoa.

Opintojen hidastuminen oli myös esteenä varsinkin niillä, joilla oli tavoitteena valmistua nopeasti tai joiden tutkintorakenne on koulumainen (esimerkiksi farmasia tai hammaslääketiede).

Epävarmuus ja pelko olivat kansainvälistymisen esteenä viidellä opiskelijalla. Tästä esimerkkinä kommentti: *”Vaihto olisi antoisa kokemus mutta se tuntuu pelottavalta.”* Merkille pantavaa on, että myös kansainvälistymisestä kiinnostuneet sanovat kansainvälistymisen vaativan rohkeutta. Eräskin opiskelija suunnittelee aloittavansa pienin askelin: ensin vieraskielistä tenttikirjallisuutta ja sitten nettiin kirjeenvaihtoilmoitus. Yliopiston kansainvälisessä opiskelijatoiminnassa olisi hyvä muistaa, että kansainvälistyminen (myös kotikansainvälistyminen) vaatii opiskelijoilta rohkeutta.

Kansainvälistymisen esteinä työssä oleminen, taloudelliset seikat, aikapula ja etäopiskelu mainittiin kukin kolme kertaa. Saamattomuus ja laiskuus mainittiin kaksi kertaa.

Epäilyjä opintojen hidastumisesta ja osittain myös epävarmuuden tunteita voisi pienentää vaihtojen paremmalla suunnitelmallisuudella sekä koulutusohjelmissa että henkilökohtaisissa opintosuunnitelmissa.

TAULUKKO 3. Kansainvälistymisen esteet (N=50)

kansainvälistymisen este	lukumäärä
perhe*	12
kiinnostuksen puute	10
opintojen hidastumien*	5
epävarmuus, pelko	5
työ	3
taloudelliset seikat*	3
aikapula	3
kielitaidon puute	3
etäopiskelu	3
saamattomuus, laiskuus	2
ei tarvitse	1
YHTEENSÄ	50

4.3 Opiskelijoiden kansainvälistymisvahvuudet

Opiskelijoita ohjeistettiin pohtimaan omia kansainvälistymisvahvuuksiaan mini-kansainvälistymissuunnitelmassaan. Näistä on yhteenveto taulukossa 4.

Opiskelijoiden mainitsemista omista kansainvälisyysvahvuuksistaan ylivoimaisesti yleisin oli kielitaito (N=29). Itse asiassa jokainen opiskelija mainitsi kielitaidon joko heikkoutenaan tai vahvuutenaan. Monet kielitaitoa kansainvälistymisvahvuutena pitäneet opiskelijat viittasivat nimenomaan hyvään englannin kielen taitoon mutta muutamat opiskelijat tarkoittivat hyvällä kielitaidolla useamman kielen osaamiseen. Pidin erityisesti opiskelijan kielitaitokomentista: ”*En enää ajattele kielten opiskelua pakkona vaan mahdollisuutena. En aseta itselleni paineita siitä, että minun pitää oppia kieli täydellisesti. Joskus pari swahilin sanaa voi avata keskustelun ja sitä voi sitten jatkaa toisella kielellä.*”

Suurin osa opiskelijoista (N=32) löysi vahvuudeksi henkilökohtaisia ominaisuuksia itsestään. Näitä olivat useimmiten avoimuus tai sosiaalisuus (N=15), halu oppia (N=6) ja rohkeus tai reippaus (N=5). Yksittäisiä mainintoja saivat: aito, mukautuvainen, suvaitsevainen, sopeutuvainen, tunne-elämän vakaus ja vähäiset ennakkoluulot.

13 opiskelijaa piti vahvuutenaan kiinnostusta kansainvälisyyttä kohtaan. Oma kiinnostus on hyvä lähtökohta, koska silloin opiskelijalla on sisäistä motivaatiota. Useimmiten opiskelijat mainitsivat kiinnostuksen vieraisiin kulttuureihin (N=9) ja yksittäisiä mainintoja saivat kiinnostus uusiin ihmisiin, maailmantapahtumien seuraaminen ja tiedonjano.

Myös kansainväliset kokemukset nostettiin vahvuudeksi (11 opiskelijaa). Eräs opiskelija totesi: ”*Oma elämä on kansainvälisempää kuin luulisi.*” ja toinen: ”*Rohkeus on lisääntynyt omien kokemusten myötä.*”

Voisi olla hedelmällistä ottaa opiskelijoiden omia kansainvälisiä kokemuksia enemmän mukaan seuraavassa AOTin kansainvälisyysosiossa. Ne voisivat kenties olla mukana kurssin ennakkotehtävässä. On hyvä pohtia, mitä ihminen oppii esimerkiksi maailmantapahtumia seuratessaan. Paranevatko hänen kansainvälistymisvalmiutensa vai voiko käydä jopa päinvastoin.

TAULUKKO 4. Opiskelijoiden kansainvälistymisvahvuudet (N=79)

kansainvälistymisvahvuus	lukumäärä
kielitaito	29
henkilökohtaiset ominaisuudet <ul style="list-style-type: none"> • avoimuus, sosiaalisuus • halu oppia, useimmiten kieltä • rohkeus, reippaus • aito, mukautuvainen, suvaitsevainen, sopeutuvainen, tunne-elämän vakaus, vähäiset ennakkoluulot 	32 <ul style="list-style-type: none"> • 15 • 6 • 5 • kullakin yksi maininta
kiinnostus <ul style="list-style-type: none"> • vieraisiin kulttuureihin • uusiin ihmisiin, maailmantapahtumiin, tiedonjano, uteliaisuus 	13 <ul style="list-style-type: none"> • 9 • kullakin yksi maininta
kansainväliset kokemukset	11
YHTEENSÄ	79

4.4 Opiskelijoiden kansainvälistymisen kehittämiskohteet

Minikansainvälistymissuunnitelman ohjeistuksessa pyydettiin opiskelijoita pohdimaan omia kansainvälistymisen kehittämiskohteitaan eli asioita, joissa he kokevat olevan eniten parantamisen tarvetta.

Kaikkiaan 47 opiskelijaa mainitsi kehittämiskohteita, jotkut useampia. Ylivoimaisesti tavallisin kehittämiskohde oli kielitaito (N=30). Tästä joukosta jotkut opiskelijat halusivat parantaa englannin taitoaan ja toiset taas monipuolistaa kielitaitoaan. Kulttuurien tuntemuksen parantaminen mainittiin toiseksi eniten (N=10).

”Rohkeuden puute ja ryhtymisen vaikeus” oli erään opiskelijan määritelmä omille puutteilleen. Rohkeutta kaivattiin kielen puhumiseen, kontaktin ottamiseen ja ihmisten spontaaniin lähestymiseen. Rohkeuden puute vaivasi kahdeksaa opiskelijaa. Myös oman aktiivisuuden puutteen mainitsi kahdeksan opiskelijaa. Eräs totesi: *”Monet kv-mahdollisuudet menevät hukkaan arkuuden takia.”* Minulle syntyi vaikutelma, että rohkeuden puute ja ryhtymisen vaikeus liittyvät kiinteästi toisiinsa. Ryhtyminen on vaikeaa, koska rohkeutta puuttuu. Yksi opiskelija määritteli asian näin:

Kv-taitojen kehittäminen vaatii minulta askeleen ottamista pois mukavuusalueeltani. Elämä omassa pikku ympyrässä on niin tuttua ja turvallista, että siitä ei tule lähdettyä pois. Kiinnostus kansainvälistymistä kohtaan ei ole vielä voittanut mukavuudenhaluani.

Lisäksi yksittäiset opiskelijat mainitsivat vuorovaikutustaidot, ihmissuhdetaidot ja avarakatseisuuden kehittämisen kehittämiskohteikseen.

TAULUKKO 5. Opiskelijoiden kansainvälistymisen kehittämiskohteet (N=59)

kehittämiskohde	lukumäärä
kielitaito	30
kulttuurien tuntemus	10
rohkeuden puute	8
oma aktiivisuus	8
vuorovaikutustaidot, ihmissuhdetaidot, avarakatseisuus	yksittäisiä mainintoja
YHTEENSÄ	59

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Akateemisen opiskelun taidot -opintojakson kansainvälisyysosuuden kehittäminen

Mielestäni Akateemisen opiskelun taidot –opintojakson kansainvälisyysosuutta tulisi kehittää niin, että vaihtoasiat jätettäisiin siitä pois ja keskityttäisiin kotikansainvälistymiseen. Tämä ensinnäkin sen vuoksi, että opiskelijoiden käsitys kansainvälistymisestä tuntuu muutenkin olevan kovin vaihtopainotteinen, joten kotikansainvälistymisen mahdollisuuksia olisi syytä tuoda enemmän esille. Toiseksi vaihtoinfoja järjestetään joka tapauksessa erikseen joka lukukausi ja vaihdosta kiinnostuneet voivat lisäksi saada henkilökohtaista ohjausta. Kolmanneksi vaihto-opiskelu kiinnostaa vain pientä osaa opintojakson opiskelijoita, joten tämän opintojakson kansainvälisyysosio on tarkoituksenmukaisempaa käyttää kotikansainvälistymisen ja kansainvälistymisvalmiuksien pohtimiseen. Nämä teemat koskevat – tai ainakin niiden pitäisi koskea – jokaista opiskelijaa.

Myös opiskelijoiden omia kokemuksia kansainvälisyydestä tulisi hyödyntää opintojaksolla enemmän. Kansainvälistymisosuudessa voisi olla ennakkotehtävä, jossa opiskelijat pohtisivat omia kansainvälistymiskokemuksiaan ja sitä, mitä ovat niistä oppineet.

Muutenkin tämän kehittämishankkeen materiaalia voi hyvin käyttää kansainvälisyysosuuden kehittämiseen. Esimerkiksi jokainen opiskelija mainitsi kansainvälistymisvalmiuksina kielitaidon, joten se on heidän mielestään keskeinen valmius. Opintojaksolla voisi olla hyvä pohtia sitä, mitä kielitaito on.

Ne opiskelijat, jotka olivat ymmärtäneet kotikansainvälistymisen mahdollisuudet, näkivät kansainvälistymisen laajasti ja he olivat minikansainvälistymissuunnitelmassaan löytäneet monipuolisia tapoja kehittää kansainvälistä osaamistaan: kansainvälisten opiskelijoiden tuutorointi, Finnish Friend –toiminta, kielten opiskelu, kielen ujutaminen arkeen, vieraskielinen oman alan aineisto, englannin kielinen opetus kotiyliopistossa, gradun tekeminen kansainvälisestä aiheesta, arkikohtaamiset, ystäväpiiri, kaunokirjallisuus, elokuvat, musiikki, mikä tahansa

harrastus ja sen kansainväliset yhteydet, maailmantapahtumien seuraaminen, monikulttuurisuuskeskukset, vapaaehtoistyö. Näitä voitaisiin käydä läpi kansainvälistymisosiossa mutta sen lisäksi näitä kotikansainvälistymisen mahdollisuuksia olisi syytä nostaa enemmän esille koko yliopistonkin tasolla. Tähän aiheeseen liittyy kiinteästi kysymys, kuinka kokemuksista jalostetaan oppimista.

5.2 Yliopiston kansainvälisen toiminnan kehittäminen

Ideaalitilanteessa yliopiston kansainvälisessä opiskelijatoiminnassa voitaisiin siirtyä vaihto-opiskelukeskeisyydestä oppimiskeskeisyyteen. Huomio kiinnitettäisiin opiskelijoiden oppimiseen ja osaamiseen, ei niinkään vaihtolukuihin. Opiskelijavaihdon ei pitäisi olla itsetarkoitus vaan vain yksi keino kansainvälisen osaamisen hankkimiseen.

Nykytilanteessa vaikuttaa kuitenkin siltä, että yliopistojen tuloksellisuutta pystytään mittaamaan lähinnä vain numeroilla, joten vaihtomäärät pysynevät jatkossakin yhtenä keskeisenä kansainvälistymisen mittarina. Itä-Suomen yliopistosta lähtee vaihtoon vain 10 % opiskelijoista, kun Suomen korkeakoulujen keskiarvo on 25 %. Itä-Suomen yliopiston opiskelijoiden kansainvälistymiseen tulisi siis kiinnittää erityistä huomiota.

Mielestäni opiskelijoiden kansainvälistymisen kehittäminen kannattaisi aloittaa siitä, että jokaisessa tutkinto-ohjelmassa määriteltäisiin tavoitteet valmistuvan opiskelijan kansainväliselle osaamiselle. Koulutusohjelmissa olisi hyvä pohtia myös sitä, mitkä kansainvälistymisen tavat parhaiten sopisivat heidän koulutusohjelmaansa ja kuinka opetussuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muokata niin, että opiskelijat pystyvät hankkimaan kansainvälistymisvalmiudet sujuvasti.

Vaihtoon lähteminen on yksi vaihtoehto hankkia kansainvälistä osaamista mutta kotikansainvälistymisen tarjoamia mahdollisuuksia olisi syytä tuoda enemmän esille Itä-Suomen yliopistossa. Kotikansainvälistyminen tulisi organisoida ja ”paketoita” paremmin. Tätä on tehty ainakin Vaasan ja Jyväskylän yliopistoissa. Jyväskylän yliopistossa kotikansainvälistymisen mahdollisuuksiksi listataan: vieraskielinen opetustarjonta, kielikeskuksen kurssit, monikielinen kulttuurienväli-

sen viestinnän opetustarjonta, kv-tuutorointi ja ylioppilaskunnan toiminta (Jyväskylän yliopisto 2013). Vaasan yliopistossa kotikansainvälistymisen mahdollisuudet ovat hyvin samantyyppiset mutta huomion arvoista on se, että kaikkien alojen kandidaatin tutkintoon sisältyy 10 opintopistettä kansainvälistymisvalmiuksia (Vaasan yliopisto 2013).

Myös opiskelijavaihdot kaipaavat suunnitelmallisuutta toiminnan kaikilla tasoilla. Yliopiston vaihtosopimusten määrä on liian suuri, joten partneriyliopistoja on syytä kategorisoida ja löytää ne yhteistyöyliopistot, joiden kanssa yhteistyötä laajennetaan ja syvennetään. Tämä työ on jo käynnissä ja ymmärtääkseni lopulta tuloksena pitäisi olla pienempi määrä partneriyliopistoja mutta intensiivisempi yhteistyö valittujen yliopistojen kanssa.

Koulutusohjelmien tasolla opiskelijavaihtoja voitaisiin saada suunnitelmallisemmaksi niin, että kussakin koulutusohjelmassa pohdittaisiin jo etukäteen edes parin-kolmen partneriyliopiston opetustarjonnan hyväksilukemismahdollisuudet. Ideaalitulanteessa partneriyliopiston tarjonta ei muuttuisi jatkuvasti, joten tällainen suunnitelmallisuus helpottaisi vaihtojen suunnittelua ja opintojen hyväksilukemista sekä pienentäisi epävarmuutta.

CIMOn selvityksen mukaan (2013, 6) opiskelijat arvostavat vaihto-opiskelusta koituvaa henkilökohtaista kehitystä enemmän (uudet ystävät, parantunut kielitaito, kulttuurinvälisen erojen ymmärrys jne.) kuin akateemisia hyötyjä. Mielestäni tämä saattaa ainakin osittain johtua siitä yksinkertaisesta syystä, että myös vaihtoon lähettävä yliopisto korostaa näitä hyötyjä enemmän kuin akateemisesta osaamisesta. Akateemisella osaamisella ymmärretään tässä yhteydessä mm. opiskeluun ja akateemisessa maailmassa toimimiseen liittyviä tiedot ja taidot, uusiin opetusmetodeihin tutustuminen, opiskelumotivaatio ja uudet näkökulmat omaan tieteenalaan (Sagulin 2005, 26).

Henkilökohtaista kehitystä ja akateemisten valmiuksien kehittymistä ei tietenkään ole tarvetta asettaa vastakkain. Henkilökohtaisesta kehittymisestä on tietysti hyötyä työelämässäkin mutta silti olisi järkevää, että opiskelijavaihdossa pystyttäisiin korostamaan enemmän oman alan näkökulmaa. Ideaalitulanteessa

vaihtoon lähtemisen syy olisi se, että opiskelija saa vaihdossa sellaista uutta, alakohtaista osaamista, jota ei kotiyliopistossa ole tarjolla

LÄHTEET

CIMO, kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus. 2013. Opiskelijavaihdon motiivit, esteet ja hyödyt: suomalaisopiskelijat pohjoismaisessa vertailussa. Fakta Express 2/2013. Tulostettu 6.5.2013. www.cimo.fi/julkaisut/selvitykset/faktaa_express_2_2013

Garam, I. 2012a. Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Tietoa ja tilastoja -raportit 4/2012. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO.

Garam, I. 2012b. Kansainvälisyys osana korkeakouluopintoja. 1/2012. Tietoa ja tilastoja -raportti. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyönkeskus CIMO.

Green, W. & Mertova, P. 2009. Internationalisation of Teaching and Learning at the University of Queensland. A Report on Current Perceptions and Practices. Australia: University of Queensland.

Itä-Suomen yliopiston kansainvälinen ohjelma 2012–2015. 2012. Tulostettu 4.3.2013. www.uef.fi/fi/international-relations/strategies

Itä-Suomen yliopiston opiskelijatietojärjestelmä WebOodi. Luettu 4.3.2012. <https://wiola.uef.fi/weboodi/>

Itä-Suomen yliopiston strategia. 2010. Tulevaisuuden yliopisto ajassa. Tulostettu 4.3.2013. www.uef.fi/strategia

Jyväskylän yliopisto. 2013. Kansainvälistyminen Jyväskylän yliopistossa. Luettu 13.5.2013.

<https://www.jyu.fi/yliopistopalvelut/opintopalvelut/intl/opiskelijalle/kotikansainvalistyminen/kotikansainvalistyminen/#vieraskieliset-kurssit-ja>

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009–2015. 2009. Opetusministeriön julkaisuja 2009:21.

Räsänen, N. 2011. Oppimista oppimassa- opiskelutaito-opintojakson kehittäminen Itä-Suomen yliopistossa. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tulostettu 4.3.2013.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30904/Rasanen_Niina.pdf?sequence=1

Sagulin, M. 2005. Yliopistojen kansainvälisen opiskelijavaihdon tuottama oppiminen. Pro gradu –tutkielma. Kasvatustieteen laitos. Jyväskylän yliopisto.

Vaasan yliopisto. 2013. Kansainvälistymisvalmiudet. Luettu 13.5.2013.
http://www.uva.fi/fi/for/student/studies/study/internationalisation/intercultural_competence/

LIITTEET

LIITE 1

AOTIN KANSAINVÄLISYYSLUENNON POWER POINT – ESITYS

Kansainvälisyys

Akateemisen opiskelun taidot 15.11.2012

Etsi itsellesi kynä ja paperia!

Kansainväliset liikkuvuuspalvelut

Kirsi Konttinen (Merja Kuokkanen Joensuun kampus)

- E-mail: kypalvelut.kuopio@uef.fi
- puh. 040 355 2146
- www.uef.fi/opiskelu/kv

Toimisto avoinna
 ma, ti, to, pe 10 - 14
 ke suljettu
 (Canthian 2. krs, oppari)

Kansainvälisyys?

”aidosti kansainvälinen yliopisto”?

- Kuka?
- Mitä?
- Miksi?

3

Kansainvälisyys?

”aidosti kansainvälinen opiskelija”?

- Mitä kansainvälisyys tarkoittaa Sinulle?
- Miten kansainvälisyys näkyy elämässäsi?
- Miten kansainvälisyys näkyy/tulee näkymään opinnoissasi?

4

Kansainvälisyys – Moodle-keskustelu 15. – 20.11.2012

- Mikä kansainvälistymisessä on mielestäsi parasta?
- Mikä kansainvälistymisessä on mielestäsi vaikeaa?
- Miten aiot kehittää omia kansainvälistymisvalmiuksiasi opintojen aikana?

5

Kansainvälinen osaaminen

HAASTEITA

- etnosentrisyys (vrt. etnorelativismi)
- stereotyyppiat
- ennakkoluulot, mielikuvat
- havainnointi, nopeat tulkinnat
- pelko
- epävarmuus, epätietoisuus

6

Kansainvälinen osaaminen

- oppimiskyky, oppimishalu
- itsetuntemus
- ihmissuhdeosaaminen, viestintä
- erilaisuuden sietokyky
- globaali (tulevaisuus)ajattelu
- ekologisuus
- eettisyys (arvot)
-

7

Kansainvälinen osaaminen

- ! tiedostamista, asennetta, ymmärrystä
 - jatkuvaa oppimista
 - itsetuntemusta
- ! tietoa
 - omasta kulttuurista
 - muista kulttuureista
 - yhteiskunnalliset asioista, historiasta, globaaleista haasteista, maailman poliittisista, ...
- ! taitoa
 - ihmissuhdetaitoja
 - viestintätaitoja
 - idellitaitoa

8

Kansainvälinen osaaminen

- kulttuurienvälinen viestintä
 - kulttuurienvälinen kompetenssi
 - kulttuurienvälinen sensitiivisyys
- = kolonisaation osaaminen, asennollinen
 7 lista menetelmiä tai tapaopastusta

9

Kulttuuri jäävuorena

normit
(kirjoittamattomat
säännöt)

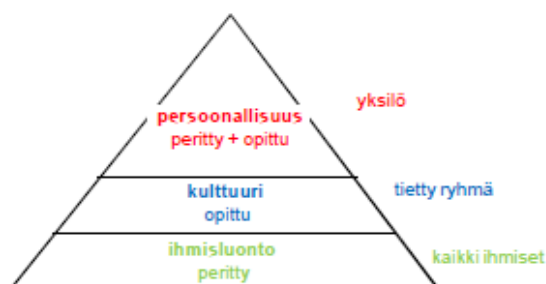
arvot

uskomukset

Kulttuuri = kollektiivinen mielenohjelmointi

Geert Hofstede

Kulttuuri on...

- Culture is communication. (Edward T. Hall)
- All communication is more or less cross-cultural. (Deborah Tannen)
- Culture is the collective programming of the mind. (Geert Hofstede)
- Culture is how things are done here. (John Mole)
- Culture is a kind of storehouse or library of possible meanings and symbols. (Ron Scollon)

© Liisa Salo-Lee, 2006
<http://moniviestin.fi/vanhat/viestit/cul/>

Kulttuurieroista

- ! hierarkisuus
- ! alkakäsitys
- ! yksilöllisyys - yhteisöllisyys
- ! universalismi - partikularismi
- !

yhteisöllisyys - yksilöllisyys (Geert Hofstede, Fons Trompenaars)

Jotkut kulttuurit ovat
yhteisöllisempiä...

ja jotkut yksilöllisempiä...

Kysymys

Istut autossa ystäväsi kyydissä, kun hän ajaa jalankulkijan päälle. Muita todistajia ei ole ja jalankulkija loukkaantuu lievästi (mustelmia). Nopeusrajoitus oli 40 km/h mutta satuit huomaamaan, että mittari näytti vähän yli 50 km/h. Lakimies sanoo, että jos todistat, että ystäväsi nopeus oli 40 km/h, hänelle ei tule seurauksia.

(Adapted from Fons Trompenaars, *Riding the Waves of Culture*)

- Oletko valmis todistamaan, että ystäväsi ajoi 40 km/h?

universalismi - partikularismi

- usalaisista 98% sanoi, että eivät todistaisi.
- venezuelalaisista 34% sanoi, että eivät todistaisi.

Mistä tämä suuri ero johtuu?

Lähde: Online cultural training for study abroad

<http://www2.pacific.edu/sis/culture/>

universalismi - partikularismi

Universalismi: oikeat toimintatavat ovat määriteltävissä ja pätevät kaikissa tilanteissa.

Partikularismi: Ihmissuhteet ovat tärkeämpiä ja oikea toimintatapa riippuu tilanteesta.

Kansainvälinen osaaminen

ihminenä olemista, kohtaamista

<http://www.tvvi.net/>

Kotikansainvälistyminen

- opetus
(kielten opiskelu, vierailevat luennoitsijat, vieraskielinen kirjallisuus, ryhmätyöt,...)
- Kv-tuutorointi (Anne Kauppinen, Jenna Jokinen)
- Ulkomaalaisten opiskelijoiden ystävätoiminta, Finnish Friend
- ESN KISA (Kuopio International Students Association)
- ylioppilaskunnan toiminta
- arkipäivän kohtaamiset

LISÄTIETOA: international.kuopio@uef.fi

Miksi vaihtoon?

Miksi vaihtoon?

- tarjoaa oppimiskokemuksia
- valmiuksia työelämään ja varmuutta vieraiden kielten käyttöön
- rikastuttaa opiskeluaikaa

Vaihdossa olleiden kommentteja

- Rohkeus ja usko omaan kykyihin kasvoi, pärjään maailmalla!
- Parasta vaihdossa olivat uudet ystävät ympäri maailmaa, hyvät kurssit ja matkustelu.
- Sai nähdä ja kokea niin paljon uutta ja mielenkiintoista, parasta oli kulttuurien ja ihmisten erilaisuus.

21

Elämäni parhaimpia kokemuksia!

Kuopiolaisopiskelijan vaihtoraportista

Miksi vaihtoon?

- Tarjolla
 - valmiita vaihtopaikkoja
 - apurahaa
 - apua käytännön asioissa (asunto jne.)
 - orientaatioita...
- Et ole yksin
 - vaihdon suunnittelussa apunasi ovat kv-liikkuvuuspalvelut ja laitoksen kv-yhteyshenkilö
 - muut vaihtoon lähtijät
- Mahdollista jo toisena opiskeluvuonna
- Vaihtoon voi lähteä useammankin kerran

Miten vaihtoon?

- Aloita suunnittelu hyvissä ajoin ja mieti kv-opintoja jo HOPSia tehdessäsi.
- Mieti, mikä olisi sinulle sopiva vaihtokohde. Kartoita mahdollisuudet.
 - Kurssitarjonta, opiskelukieli, oma kiinnostus, ...
- Älä huoli opintoajan rajauksista; vaihto on pätevä syy anoa lisäaikaa tutkinnon suorittamiseen.

24

Miten vaihtoon?

- Ulkomaanopinnot ja -harjoittelu ovat osa tutkintoasi. Kaikki käy, mikäli laitos hyväksyy opinnot osaksi tutkintoa. Huomioi mahdollisuus tehdä myös sivuaineopintoja, kielioopintoja ja vapaavalintaisia opintoja vaihdossa.
- Opintotukea ja -lainaa on mahdollisuus saada myös ulkomaan jakson ajaksi.
- Ole aktiivinen!

Mistä saan tietoa?

- kv-liikkuvuuspalvelun nettisivut: www.uef.fi/opiskelu/kv
- vaihto-opiskelun opas
- partneriyliopistojen nettisivut
- vaihdossa jo olleet (vaihtoraportit)
- täällä olevat vaihtarit

Miten haen?

- Hakuajat: 15.10. - 15.11. -7 USA, Kaukokohteet, freemover
1.2. - 28.2. -7 Eurooppa ja Venäjä
- Nyt haetaan jo lukuvuoden 2013 - 2014 vaihtopaikkoihin.
- Sähköinen hakujärjestelmä
- Hakuohjeet ja -lomake löytyvät osoitteesta:
www.uef.fi/opiskelu/kv

Kansainvälisyys – Moodle-keskustelu omassa ryhmässä 18.11. asti

- ◆ 3 eri keskustelua (parasta, vaikeata, kehittäminen)
- ◆ jokaiseen 3 keskusteluun vähintään oma kannanotto ja yksi kommentti muille eli yhteensä vähintään 6 viestiä
- ◆ 20.11. mennessä oma minikansainvälistymissuunnitelma opiskelun ajalle uudelle keskustelualueelle

3 keskustelualuetta (näitä voit käsitellä myös suunnitelmassasi)

- Mikä kansainvälistymisessä on mielestäsi parasta?
 - Mitä kansainvälistyminen antaa sinulle?
 - Mitä kv-kokemuksia sinulla on ollut ja mitä olet niistä oppinut?
- Mikä kansainvälistymisessä on mielestäsi vaikeaa?
 - Mikä kansainvälistymisessä on sinulle hankalaa? Pelottavaa? Outoa?
 - Miten näistä haasteista voi selvitä?
- Miten aiot kehittää omia kansainvälistymisvalmiuksiasi opintojen aikana?
 - Kansainvälistymällä kotikampuksella? Miten?
 - Lähtemällä vaihtoon? Minne? Milloin?
 - Muuten?
 - Miksi valitsit nämä kansainvälistymisen tavat?

Toivotan mukavia ja antoisia kv-
oppimiskokemuksia!

LIITE 2

SÄHKÖPOSTIVIESTI LUVAN KYSYMISEKSI SUUNNITELMIEN KÄYTTÄMISEEN AINEISTONA

Viestin otsikko: Voinko käyttää minikv-suunnitelmasi kehittämishankkeeni aineistona?

Kirsi Konttinen - keskiviikko, 16 tammikuu 2013, 11:46

Hei!

Teen työni ohessa Tampereen ammattikorkeakoulussa opettajan pedagogisia opintoja. Näihin opintoihin kuuluu pienimuotoinen kehittämishanke (10 op), jonka teen tämän kevään aikana.

Tavoitteena on tutkailla, miten opiskelijat suhtautuvat kansainvälistymiseen ja miten AOT:n kv-osuutta voisi kehittää. Tarkoitukseni on käyttää aineistona AOT-kurssilla kirjoitettuja minikansainvälistymissuunnitelmia, joita on palautettu 59. Käsittelen kaikki suunnitelmat nimettömänä.

Ilmoitathan minulle 23.1. mennessä, mikäli en voi sisällyttää sinun minikv-suunnitelmaasi aineistooni.

Vastaan mielelläni, jos tämä herättää kysymyksiä.

Iloa talveen,

Kirsi Konttinen, kirsi.konttinen@uef.fi, puh. 040 355 2146

AKATEEMISEN OPISKELU TAI DOT –OPINTOJAKSON KV-OSUUS MOODLESSA

Akateemisen opiskelun taidot 2012

Verkkotehtävä 5: Keskustele, kommentoi ja väitä kansainvälistymisestä! Entä oma suunnitelmasi kansainvälistyä?

Tämä verkkotehtävä toteutetaan keskusteluna sekä oman kv-minisuunnitelman laatimisena Moodlen keskustelualueella. Huomaa, että tehtävä on moniosainen: keskustelu käydään 15.11. - 18.11., jonka jälkeen kukin tekee oman minisuunnitelman kansainvälistymisestä 20.11. mennessä. Huomioithan tehtävän moniosaisuuden aikataulusi suunnittelussa.

1. Perehtyäksesi kansainvälistymiseen, sen etuihin ja haasteisiin, käy tutustumassa soveltuvin osin oheisiin linkkeihin sekä palauta mieleen myös luennolla käsitellyt asiat.

- Luentomateriaali

Maailmaa ei pidä pelätä - Kalervo Väänäsen mielipideartikkeli Savon Sanomissa

- Maailmalle.net sivuston osio "Kokemuksia maailmalta" Uravalinnat

- Itä-Suomen yliopisto kansainväliset opiskelijapalvelut

- tutustu vaihtokokemuksiin!

- Itä-Suomen yliopiston Vaihto-opiskelu ja harjoittelu ulkomailla -opas (pdf)

2. Keskustele ja väittele! Noudata tarkasti ohjeita, jotta keskustelu onnistuu!

Ohjeet keskusteluun 15.11. - 18.11.:

- Kirsi aloittaa kolme keskustelua kunkin ryhmän alueella, jatkakaa keskustelua Kirsin aloituksesta. Älä aloita omaa keskustelua!

- Seuraa keskusteluja koko keskustelulle annetun ajanjakson ajan!

- Keskusteluaiheet ovat:

- 1) Mikä kansainvälistymisessä on mielestäsi parasta?

- 2) Mikä kansainvälistymisessä on mielestäsi haastavaa?

ja

- 3) Miten aiot kehittää omia kansainvälistymisvalmiuksiasi opintojesi aikana?

- Osallistu kaikkiin kolmeen keskusteluun omalla kannanotolla + kommentoi lisäksi jokaisessa keskustelussa opiskelutovereittesi mietteitä •vastaa, anna ajatuksen lentää, provosoi, väitä.

- Eli sinun tulee lisätä keskustelualueille ainakin kuusi kannanottoa

- Kirsi seuraa keskustelua sekä kommentoi tarvittaessa.

3. Keskustelun päätyttyä kirjoita oma "minisuunnitelma" siitä, miten aiot kehittää omia kv-valmiuksiasi opintojen aikana. Palauta tehtävä 20.11. mennessä

Voit pohtia esim. seuraavanlaisia kysymyksiä suunnitelmaa laatiessasi:

- Kiinnostaako kansainvälisyys sinua? Miksi?

-Mitkä ovat omat kv-vahvuutesi? Missä asioissa sinun pitäisi parantaa omaa kv-osaamistasi? Miten aiot kehittää kv-osaamistasi opintojesi aikana?

- Oletko kiinnostunut lähtemään vaihtoon tai kansainvälistymisestä Suomessa ja kotiyliopistossasi? Miten ja milloin?

Kirjoita ja tallenna aiheesta noin sivun mittainen teksti (1 A4, fonttikoko 12, doc, .docx tai .rtf). Otsikoi suunnitelmasi tehtävää kuvaavalla otsikolla.

Palauta "minisuunnitelmasi" 20.11. mennessä keskustelualueelle, tee tehtäväsi palauttamista varten uusi oma keskustelu kohdasta 'lisää uusi keskustelu'. Voit joko kopioida tekstin suoraan keskusteluun tai lähettää sen liitteenä. Tehtävän

tuutori tutustuu ryhmien keskusteluihin sekä tekemiinne kansainvälistymissuunnitelmiin ja kommentoi niitä yhteisesti 30.11. menessä.

Apua työkalun toimimiseen löydät moodle-ohjeista.

Tehtäväsi on hyväksytty, kun olet tutustunut sen pohjalla olevaan materiaaliin, osallistunut kuhunkin väittelyketjuun vähintään kahdella argumentilla/väitteellä/keskustelulla sekä palauttanut oman henkilökohtaisen kansainvälistymissuunnitelmasi.